

PRESBITER

Isten Országá
nem evés, nem ivás,
hanem igazság, békesség,
Szentlélekben való öröm.
(Róma 14,17)

www.presbiter.parokia.hu

A MAGYAR REFORMÁTUS PRESBITERI SZÖVETSÉG LAPJA

XIV. évfolyam 1. szám

BUDAPEST

2005. január-február

**1 PERC
IGE
GONDOLAT**

*Hitépítő
sorozatunk
(6. oldal)*

*Gönczy Pál
emlékezetes presbiter
(7. oldal)*

*Szövetségünk
a nagyvilágban
(12. oldal)*

Isten Igéje minden!

Tudjuk, hogy természetől fogva semmi jó sincs bennünk, ezért kell valami jónak történnie velünk, amit maga Isten tud csak előhívni. Ehhez Isten Igéje a leghatékonyabb eszköz, a hitnek ugyanis az evangélium által kell fellobbannia.

Ennek érdekében az egész Szentírást kell a gyülekezetnek tanulmányoznia, ismernie...

Az embereknek manapság kevés alkalmuk van arra, hogy a Szentírást értelmét felfogják. Még kevesebb alkalmuk van arra, hogy a megértett üzenetet begyakorolják. Nyilván vannak, akik odahaza is olvassák a Szentírást, s annyira gyakorolják benne magukat, amennyi épülésükre szolgál. Ez önmagában dicséretes dolog. De ez még nem elég.

*

Helyes életvezetést!

Az embereket rá kell ébreszteniünk, hogy a hit nem elégedhet meg a pusztá tudással, ismerettel, hanem annak életgyakorlattá kell válnia.

Philip Jakob Spener

(300 éve halt meg a pietizmus atyja
Berlinben. Részlet Pia desideria c.
nagyhatású reformkönyvecskéjéből)

„Az egyház megtart az Istennel való közösségben”

Részlet Dr. Bölcskei Gusztáv püspök zsinati beszédéből

Isten vándorló népének tagjaiként egyszerre kell tudatában lennünk, hogy *honnán jövünk, és hova tartunk*. Így van ez most is, zsinati ülésünk kezdetén, amikor tisztáznunk kell, és tudatosítanunk kell magunk számára, hogy hol vannak a tájékozódási pontjaink, egyaránt *vissza- és előretekintve*, hogy mennyire határoz meg bennünket a múltbeli örökségünk, és hol keresünk azokra tekintve kapaszkodókat, fogódzókat nemcsak magunknak, nemcsak a Zsinat közgyűlésének, nemcsak a szolgatársaknak, a szolgálatban állóknak, hanem azoknak is, akikért hisszük, hogy úton járunk, és Isten vándorló népe vagyunk ebben a világban. A kibillenés, az egyensúlyvesztés mindkét irányban veszedelmes kísértés. Ha belekapaszkodunk a dicső múltba, ugyanakkor bizonytalanok látjuk a jövőt, akkor ez egyfajta kibillenés és egyensúlyvesztés. A „múltat végképp eltörölni”, csak a jövő elé menni, a másik kibillenés, ami ugyanolyan rossz: és mind a kettőnél még rosszabb a túlélésre taktikázás és vágyás, mert akkor mindig kívülről jövő megoldásokra várunk, és azt gondolom, a kívülről jövő megoldásokra várás sohasem volt, és sohasem lesz református magatartás. Nekünk pedig arra van szükségünk.

Isten vándorló népének a tagjaiként most a reformáció ünnepe felől jövünk, és advent, karácsony felé tartunk. Talán erről is érdemes megemlékezni, és ennek a fontosságát is érdemes szem előtt tartani az egyház életében. A reformáció a mindenkori egyházkritika ünnepe. Talán ezért érdemes a reformátori felismeréseket az egyház látásával, és a mi egyházlátásunkkal kapcsolatban röviden összefoglalni, felidézni. Csak rövid négy pontban kívánom felidézni és eszünkbe juttatni azt, amit hivatásunk és neveltetésünk szerint valamennyien tudunk, tanultunk a reformátori egyházlátásról Kálvin gondolatai alapján.

1. Kálvin ezt a merész mondatot írja – ami az egyház történetének a reformáció előtt is felismerése volt – az Institutio IV. könyve 1. fejezetének 1.§-ában: „Az egyház azoknak az anyja, akiknek Isten az atyja”. Kálvinnal ellentétben, mi ma az egyházat – mint Isten teremtését és ajándékát – egyáltalán nem így látjuk, hanem úgy, mint az individuumok, a hívők önkéntes egyesülését. Mi mindig szívesen beszélünk az egyházról csak azután, miután már szóltunk üdvösségről, megigazolásról, megszentelődésről, újjászületésről, és az egyház mindig csak azután jön. A református individualizmus saját

(Folytatás a 2. oldalon)

(Folytatás az 1. oldalról)

tapasztalatra építve határozza meg a saját egyházhoz való viszonyát, és ez nagyon messze van attól, hogy „az egyház azoknak az anyja, akiknek Isten az atyja”. Azt gondolom, veszedelmesen hasonlít ez a magatartás arra a kategóriára, amelyet vallásszociológusok és különböző felméréseket végzők úgy neveznek, hogy azok a „maguk módján vallásos emberek”, akik az idézett felmérések tanúsága szerint saját meggyőződésüket, saját hitüket, saját tapasztalataikat szívesen abszolutizálják, és teszik abszolút mércévé az egyház közösségével szemben.

2. Kálvin nem hajlandó a látható és a láthatatlan egyház egymás elleni kijátszására. A mai korban a református hívő ember sokkal kritikusabb az intézményes egyházzal szemben, mondván, hogy a személyes hit a döntő, az intézmény másodlagos. Természetesen nincs és nem lehet intézményes garanciája Isten jelenlétének, az üdvösségnek – ezt a reformátorok nagyon jól tudták –, de a hit látható közössége elengedhetetlen számukra. Újra csak hadd idézzem Kálvint: „Az egyház egységének erénye – az eredetiben: *virtusa* –, hogy megtart az Istennel való közösségben”. Vajon merünk-e és tudunk-e mi úgy tekinteni az egyház egyházzá, mint ami megtart az Istennel való közösségben?

3. A harmadik, ami hangsúlyos a reformátori, különösen a kálvini gondolkozásban, a különböző tisztségviselők közössége az egyházi szolgálatban. Kicsit – nem is kicsit, nagyon szekuláris módon – tudjuk, ismerjük a XX. századi szólásmondásokban, hogy „kell egy csapat”. A kollegialitásra, a munkamegosztásra azért is újra és újra szükség van, mert a lelkipásztor domináló szerepe a gyülekezetben és az egyházban – remélem, senki sem ért félre, mert magamról is beszélek, egyszerre lehet áldás és átok. Ha az Ige szolgálata alázatos végzésének a helye, akkor nagyon nagy áldás; ha személyes ambíciók kiélésének a tere, akkor nagyon nagy átok. A gyülekezeti, egyházmegyei, egyházkerületi, zsinati feszültségek 90%-a személyi ambíciókra vezethető vissza. Nem biztos, hogy ez jól van így.

4. Végül azzal az egyházfegyelmekkel szemben, amelyik különösen a kálvini reformációban hangsúlyos, amit mi úgy is nevezhetünk, hogy *közösségi kontroll*, az egyén szabadsága és önmegvalósítása került és kerül újra és újra előtérbe. Pedig a kölcsönös figyelmeztetés és korrekció le-

hetősége és szükségessége az a közösségi kontroll, amelynek a hiányában közösségek – egyházi és nem egyházi közösségek – nem tudnak megmaradni, és nem tudnak létezni.

Azt gondolom, a zsinati üléseknek és magának a Zsinatnak is azt kell elsődlegesen szem előtt tartania, hogy az egyház – a Magyarországi Református Egyház is – minden időben és minden helyzetben *elsősorban üzenethordozó közösség*. Milyen erővel, milyen módon tudjuk képviselni Isten üzenetét ebben a világban? Hogy ezt meg tudjuk tenni, ahhoz arra van szükségünk, hogy ne legyünk és ne maradjunk az aktualitások szolgái.

Azt hiszem, az egyik legveszedelmesebb aktualitás, amelynek a fogságából mindenképpen ki kell szabadulnunk, az a *látszatra építő cselekvés*, amely végtelen széles körben elterjedt ebben a világban. Az utóbbi időben egyre gyakrabban vagy elég sokszor jut eszembe a politikatörténetnek egy jeles alakja, akit Macchiavellinek hívtak, és akiről azt mondják a történészek, hogy a fejedelemtől szóló, klasszikussá vált művében ő volt az első, aki megfogalmazta és alkalmazta a látszatra építő kormányzás, a látszatra építő politizálás művészetét. A látszat a lényeg. A közéletben – mondjuk így, néha az egyházi tevékenységben is –, a politikában, a gazdaságban a látszat a lényeg. Vannak kipipált dolgok. Megvolt az aláíró ív, az aláírás, aztán kis idő múlva már mehetünk is. Vajon mik a mi számunkra a *prioritások*? Mi a helyes sorrend?

Az egyházi munka és a most előttünk álló feladatok illusztrálására hadd hívjam segítségül ezt a látható üléstermet! Akik hosszabb ideje üléseznek ebben a teremben, azok számára sok minden ismerős itt; leginkább ismerős a beázás. A beázás még mindig ott van. Szeretném tisztelettel és szeretettel jelenteni, hogy a beázás *okát* viszont megszüntettük. Tehát a beázás oka megszűnt. Azt gondolom, hogy annak a megszüntetése volt az első. A beázás mint *látvány* még itt van, de természetesen annak eltüntetése a soron következő feladat. Nagyon fontos azonban a *sorrend*. Egyházunk egészét érintő döntéseinkben, állásfoglalásainkban is csak ez lehet a helyes sorrend, ez lehet a prioritás. Lehet, hogy még látszanak a beázás foltjai, de hiszem és remélem, hogy ezeknek a látható vagy érzékelhető beázásoknak az okát sikerült megszüntetnünk.

Fontos a magunk – mint egyháznak, mint Zsinatnak, mint zsinati tagoknak, mint zsinati bizottságoknak – a komolyan vétele. Erről a világi elnök úr már nagyon nagy önmegtartóztatással, önfegyelmével és mérséklettel szólt a bevezetőjében. Én fogok még másként is szólni. Erre a komolyan vételre azért van szükség, hogy mindenki számára kiderüljön az egyházban és az egyházon kívül, hogy mi komolyan vesszük azt, amiért itt vagyunk, vagy amire hisszük, hogy Isten rendelt bennünket. Éppen ezért komolyan lehet és komolyan kell venni a Magyarországi Református Egyházban az egymásra épülő és egymást szükségszerűen feltételező szinteket a gyülekezettől a Zsinatig és onnan vissza. *Nem különböző szerepekről van szó, hanem ugyanannak a felelősségnek különböző szintű gyakorlásáról.*

Azt gondolom, csak így lehet szétosztani és felosztani a szerepeket.

Mivel írva van, és az apostoli tanítás szilárd tekintélye megerősítette, hogy az igaz ember hitből él, és e hitünk szívünk és nyelvünkre is kötelezettséget ró, mert az apostol szerint szívvel hiszünk, hogy megigazuljunk, és szájjal teszünk vallást, hogy üdvözüljünk, a megigazulásról és az üdvösségről kell megemlékeznünk. Hiszen mi, akik örök igazságban fogunk uralkodni, csak akkor menekülhetünk meg az evilági rossztól, ha felebarátaink üdvösségén munkálkodva szánk is megvallja szívünkben őrzött hitünket.

(Augustinus)

Figyelő!

Figyelemre méltó írást olvashattunk egyik napilapunkban nemrégiben. A cikket Csányi Vilmos, a neves etológus írta. Ebből idézünk néhány sort: „A humánetológusok sokat foglalkoznak a hit biológiai alapjaival, mert bármilyen különös, van ilyen. Már egyes emberi géneket is azonosítottak, amelyek közreműködnek az áhítat, a vallásos elragadtatás, a transzcendenciára való fogékonyság tulajdonságaiban. A hitre való képesség és igény az ember adaptív értékű, fontos tulajdonsága. A korai csoporttársadalmakban a vallásos hiedelmek átszóttek a kultúrát, a mindennapok fontos részét alkották, biztonságot nyújtottak. A modern vizsgálatok szerint a hitre való képesség sokféle fokozatban jelenik meg, a társadalom tagjainak kisebb része nem fogékony a vallásos tanításokra. Nekik is fontos szerepük volt a korai társadalmak életében, mert kételyeik segítették közösségeiket megújulni, kimászni a bűvös lélektani csapdákból. Akik pedig kisebb-nagyobb mértékben fogékonyság, fontos, hogy érzelmi életükhöz vezető, szervezett közösséget kapjanak.”

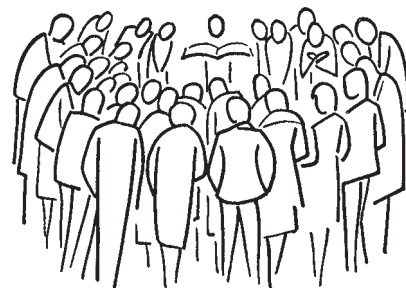
Egy másik írásban Hankiss Elemér írja: „...nemcsak gazdasági programokra, kiváló intézményekre, dinamikus menedzserekre, koncepciózus és dönteni képes kormányra van szükség, hanem jól működő társadalomra is...” Majd később „...Más szóval az emberi tényező legalább olyan fontos, mint a gazdasági, politikai tényező, és az intézményi struktúra.”

Mintha a tudomány kezdené utolérni azt, amit mi hiszünk és tudunk. Az embernek szüksége van Istennel való kapcsolatra, amely megváltoztathatja a környezetét is. Ennek a két iránynak, a függőlegesnek és a vízszintesnek a középpontjában áll Jézus Krisztus keresztye.

Dr. Ritoók Pál

Az Ige körül

...ismét...

„Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljete, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: „Abbá, Atya! Maga a Lélek tesz bizonyosságot a mi lelkünkkel együtt arról, hogy valóban Isten gyermekei vagyunk. Ha pedig gyermekek, akkor örökösek is: örökösei Istennek és örökösársai Krisztusnak, ha vele együtt szenvedünk, hogy vele együtt meg is dicsőüljünk.” Róma 8,15-17

Bevezető

A Római levél idézett részének egyetlen szavára szeretném tenni a hangsúlyt: ismét... Ahhoz azonban, hogy igazán érezzük ennek a szóknak a jelentőségét, tekintsünk rá az itt közölt teljes gondolatra!

Ez az igevers a szolgaság és a fiúság közti különbségre irányítja figyelmünket, és rögtön eszünkbe juttatja az Izsák és Izmael helyzete közötti különbséget. Ugyanis amikor Izsák felcseperedett, Sára nem tűrhette tovább Hágár és fia jelenlétét, és Ábrahámot „nyaggatta”, hogy zavarja el a szolgától született fiút a háztól. És bármilyen meglepő, Isten megerősíti Ábrahám számára Sára szavait.

De mit mond az Írás? „Űzd el a rabszolgánót és a fiát, mert nem örökölhet együtt a rabszolgánót fia a szabad asszony fiával.” (1Móz 21,10) (Gal 4,30) ...idézi a mózesi történetet Pál apostol.

Mi tehát a döntő különbség a szolga és a fiú között? Az örökség. A fiú örököl, a szolga nem.

Az örökség a Bibliában

Az örökség fogalma tágabb a Biblia értelmezésében, mint a mai köznyelvben. Ma azt jelenti, hogy egy vagyontárgy az előző tulajdonos halála után valaki más birtokába kerül. Gazdát cserél a vagyon, de az új tulajdonos nem munka vagy vásárlás révén jutott hozzá, hanem az örökhagyó jóvoltából egyszerűen az övé lett.

Ez a gondolatmenet nem állja meg teljesen a helyét a bibliai örökségünk vonatkozásában, hisz nem azáltal lesz a mienk, hogy a korábbi tulajdonos meghal. Pál apostol azt mondja itt, hogy „örökösei Istennek és örökösársai Krisztusnak”. Isten pedig él, és Krisztus is feltámadt és él.

A Bibliában az örökség azt jelenti, hogy Isten belehelyez az ő végtelen gazdag birtokába. Nem átruházza, hanem belehelyez. Belehelyezte annak idején a választott népet az örökségébe, az Újszövetségben pedig Jézus Krisztusért örökbe fogad – gyermekeivé fogad –, és amely birtokon eddig kívül voltunk a bűn következtében, annak ezután részesei leszünk kegyelméből. Nem érdemeink szerint, mintegy megvásárolva azt, hanem érthetetlen, kiválasztó kegyelméből, egyedül Jézus Krisztus kedvéért.

Kaptátok...

Kaptunk valamit, ami alapvetően megváltoztatta helyzetünket. Ami előtte volt, az nincs többé. Előtte volt szolgaság, amibe beleszülettünk, utána van fiúság, és a fiúsággal járó örökség.

Megváltásunk előtti státusunk: a bűn rabszolgasága volt. A meg nem váltott ember nem tud nem vétkezni. Nincs szabad akarata. Nem tud saját döntéséből Isten fiává lenni. Örökbe fogadni csak Isten tud, saját szuverén döntéséből. Utána viszont nincs szolgaság, hanem fiúság:

„Bizony, bizony, mondom néktek, hogy aki bűnt cselekszik, a bűn (rab)szolgája. A (rab)szolga pedig nem marad a házban örökre: a fiú marad ott örökre. Ha tehát a Fiú megszabadít titeket, valóban szabadok lesztek.” (Jn 8,34-36)

(Folytatás a 4. oldalon)

(Folytatás az 3. oldalról)

A rabszolga azt teszi, amit az ura parancsol. Ha nem hajtja végre a parancsot, vagy nem jól hajtja végre, büntetést kap. A meg nem váltott, meg nem szabadított ember a világ elemei alá van vetve szolgaságra – mondja Pál (Gal 4,3). Kénytelen a világ szokásait, ízlését, divatját követni. Azt mondja, amit a tévé mond, úgy öltözködik, ahogy a reklámok diktálják, és arra kiált fészítsd meget, akire a politikusok diktálják. A rabszolga élete az ura kezében van mindenestül.

A rabszolga éppen ezért fél. Félt a büntetéstől, félt attól, hogy ha már nincs hasznára urának, akkor egyszerűen elzavarják a háztól. A szolga félt a betegségtől, az öregségtől, a szegénységtől, mert akkor nem tud teljesíteni. Félelemből engedelmeskedik, és félelemből igyekszik. Nem a gazdáját szereti, hanem saját magát.

A megváltás utáni státusunk: az örökbefogadott gyermeké – Isten belehelyez az örökségünkbe, és így Krisztus örökös társává lettünk.

Ismét...

Miközben értesülünk az örökbefogadás, az örökségbe helyezés ajándékáról, ott találjuk ezt az ismét szócskát:

Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljete, hanem a fiúság Lelkét...

A megváltott, újjászületett keresztyén

ember gyakran őrzi óemberi beidegzését, a szolgálai lelkületet. Gyakran úgy gondoljuk, és úgy is tanítjuk, hogy Krisztus saját vérén váltott meg minket a bűn rabszolgaságából – megvásárolt –, tehát tulajdona lettünk. Átkerültünk az egyik rabszolgaságból a másikba: a bűn szolgaságából Krisztus szolgaságába. Ismét rabszolgák vagyunk, csak kíméletesebb urunk van.

Tehát ismét van okunk félni. Ha engedetlenek vagyunk, vagy akár csak akaratlanul vétkezünk is, félelemből sietünk gazdánkhoz, hogy mielőtt még megbüntetne érte, bocsánatot kérjünk. A szolgálai lelkület továbbra is az önféltés motiválja, ezért ismét fél. Féltünk a büntetéstől, féltünk attól, hogy gazdánk eltaszít magától, ha nem viselkedünk jól, félelemből olvasunk Bibliát és látogatjuk a gyülekezeti alkalmakat, mert féltünk az ajándékok elmaradásától, féltünk a hűtleneknek kijáró büntetéstől. Féltve megyünk még az Úr asztalához is, nehogy méltatlanul vegyük a kenyeret és a bort, és áldás helyett ítéletet együnk és igyunk.

Evvél szemben Isten – Szentlelke által – arról győz meg, hogy státusunk az újjászületéssel gyökeresen megváltozott. A bűn rabszolgájából Isten örökbefogadott gyermekévé váltunk. Tetteink motivációja többé nem a félelem, hanem az örökségbe helyezett gyermek Atyja és otthona iránti szeretete. Nem a büntetéstől való félelem miatt teszünk meg, vagy nem teszünk meg valamit, hanem azért, mert

egyértünk Mennyei Atyánk akaratával, hogy az jó nekünk is, meg környezetünknek is. Nem azért nem vétkezünk – bár szívünk vágya szerint szívesen megtennénk –, mert büntetés jár érte, hanem azért nem, mert megbántanánk vele Mennyei Atyánkat, aki végtelenül szeret minket, s akit mi is végtelenül szeretünk.

A bűnbánat és bocsánatkérés is más értelmet nyer így. Nem a félelem, hanem a szeretet motiválja.

Zárszó

Isten Igéje arra irányította figyelmünket, hogy Krisztus váltsága révén nem egyik rabszolgaságból a másikba kerülünk át, hanem rabszolgából örökbefogadott gyermekekké válunk. A szolgálai lelkület az önféltés, a gyermeki lelkület az otthonlét szabadsága.

Vizsgáljuk meg hát félelmeink okát! Ha ezek még a világ elemeinek alávetett szolgaság félelmei, akkor kérjük az Úr Istent, hogy Jézus Krisztusért fogadjon gyermekévé, helyezzen bele öröksége védelmébe! Ha viszont ezek az óemberi beidegzés maradványai, akkor valljuk meg félelmeinket is szerető Mennyei Atyánknak, hogy valóban szabadok lehessünk!

Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljete, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: „Abbá, Atya! Ámen.

Dr. Viczián Miklós

Köszöntés és elismerés

Az elmúlt ősszel Miskolcon két nagy tiszteletben álló és közmegbecsülésnek örvendő idős presbitert köszöntöttünk nevezetes születésnapjuk alkalmából. *Demeter Gyula* tanár úr a nyolcvanötödik, *dr. Novák István* professzor úr a kilencvenedik születésnapját ünnepelte.

Tanár úr 1919-ben Sajókeresztúrtban született. Tanulmányait Sárospatakon végezte. Előbb lelkészi, majd magyar-latin szakos tanári diplomát szerzett éppen hatvan évvel ezelőtt. Rövid lelkészi szolgálat után a pataki gimnáziumba került, ahol 1952-ig tanított. Az államosítás után került Miskolcra, ahol 1999-ig a Diósgyőri Gimnáziumban folytatta munkáját. Számítalan kiváló diákot indított el a pályán. Megadott számára, hogy a Teológiai Akadémia újraindulása után 2002-ig visszatérhessen Patakra tanítani. Emellett Miskolcon hitoktatást vállalt és a Diósgyőri Egyházköz-

ség gondnoka volt. Jelenleg a gyülekezeti tiszteletbeli gondnoka. Nemzeti ünnepinken és Újév napján ő mond köszöntőt. Ízesen szép magyar beszéde, magvas gondolatai és választékos versidézetei minden alkalommal megadják az ünnep méltóságát. A legkiválóbb református tanár egyéniségek köztünk élő egyik tagja. Életműve elismeréseként ez évben a város Pedagógiai Díját kapta meg.

Professzor úr 1914-ben lelkész családban született Taktaszadán. Sárospatakon és Miskolcon tanult, majd 1938-ban Pécsen kapott jogi diplomát. 1946-ban Debrecenben egyetemi magántanári fokozatot szerzett. Ezután a miskolci Evangélikus Jogakadémia tanított annak megszűntetéséig, 1949-ig. Az államosítás után az igazságszolgáltatásban folytatta pályafutását. 1957-től a Tiszáninneri Református Egyházkerület újjáalakulásától több magas

közegházi tisztséget viselt, ami akkor bátor és hitvalló kiállást jelentett. Emellett folytatta tudományos pályafutását is. 1968-ban kandidátusi fokozatot ért el. 1976-ban mint a megyei bíróság tanácselnöke vonult nyugalomba. Sok évtizedes tudományos és oktatói munkásságát 1994-ben Deák Ferenc-díjjal ismerték el. Mái részt vesz a tudományos és az egyházi közéletben. 1998-ban a Sárospataki Református Teológiai Akadémia tiszteletbeli tanárává választotta. 1999 óta a Miskolci Egyetem díszpolgára. Magas színvonalú egyházi jogi és civilizistikai írásai a szakfolyóiratokban jelennek meg mind a mai napig. 2004. évben Miskolc város díszpolgára lett. Mindemellett a Miskolc-Csabai kapui gyülekezet hűséges őrállója. Mindkettőjüket Isten éltesse még sokáig közöttünk.

Dr. Rózsa Tibor

Lelki ébredés

Az első ébredés

Jóllehet az Ótestamentumban is találkozunk figyelemre méltó ébredési beszámolókkal, pl. a két népvezér, Mózes és Józsué idejében, Sámuel és Illés prófétáknál, Ezékiás és Jósias királyok alatt, Esdrás pap és Nehémiás népvezér szolgálatának a nyomán. Igazi lelki ébredésről mégsem beszélhetünk a Szent Lélek kitöltése előtt. (Ján 7,39) „Még nem vala Szent Lélek, mivel hogy Jézus még nem dicsőítették meg”.

Az ótestamentumi ébredések tömeges Istenhez fordulások voltak, nyugtalan és nyomorúságos időkben. Isten törvényének a hatására, amely egyrészt megítélt, másrészt életmegújulásra hívott. Többé-kevésbé mélyreható bűnbánati megmozdulások voltak ezek, amelyekben életszentségre való vágyakozás támadt az emberekben.

Az újtestamentumi ébredések más forrásból fakadnak, ti. a Szent Lélekből. Az első ilyenfajta ébredés a Szent Lélek kitöltésekor, az első Pünkösdkor volt. (Csel 2)

Ez az első ébredés – forrását, lényegét és hatását tekintve – ősképe és mintája minden igazi ébredésnek. Ezután az első ébredés után még sok következett különböző helyeken. De ebben ismerhetők fel az Istentől adott ébredés törvényei. Vegyük szemügyre az alkalommal néhány jellemző vonását.

Legelőször is arra a tényre kell rámutatni, hogy ennél az egyedülálló tömegmegmozdulásnál a 3000 ember egyetlen prédikáció által tért meg. *Ez a Szent Lélek munkája volt.* Mindnyájan megteltek Szent Lélekkel. Péter volt az, aki felemelte szavát és szólani kezdett a „Szent Lélekről megtanítottan” olyan eredménnyel, hogy ezek döbrentek meg, s szívükben bűnbánat és hit támadt, s úgy jöttek az Üdvözítőhöz.

Az Istenben való életnek ez a hatalmas megnyilatkozása, amely ezekre áradt át, végső fokon az apostolok lelkének legmélyén, az örökkévalósággal érintkező legmélyén gyökerezett. (Csel 1,14) „És ezek mindnyájan egy szívvel-lelekkel foglalatosak valának a könyörgésben”. Ami ezt az imádságot illeti, a tanítványok nem önmaguktól vártak valamit; sokkal inkább attól vártak mindent, aki megígérte nekik Lelkének ajándékát. Ezáltal jutnak majd erőhöz, és bölcsességben az egész világot átható feladatuk megoldására (Csel 1,8) Így tehát az igazi ébredés ismertetőjegye és előzménye az egyakaraton lévők komoly imádsága és Isten

ígéretére való figyelés. Tőle kérnek és várnak mindent.

Nagyon sok ébredésben, amint ebben az elsőben is történt, a további ismertetőjegy az *ébredés hirtelensége*, jóllehet imádkozva vártak rá. Ahogy a telet langyos eső után az életet adó napfény elűzi, úgy változtatja át egycsapásra a Lélek túlaradó esője és a kegyelem napfénye a durva bűnletet Isten kertjévé.

A Cselekedetek könyvének bevezető fejezeteiben különösen Péter tűnik fel, aki Isten erejének és bölcsességének birtokában a világos üzenetet átadja. Az ébredésekben minden esetben találkozunk *Istennel egy, a többinél a Szent Lélek által jobban felkészített emberével*, akin keresztül az onnét felülről való élet százakra és ezekre árad át. E tekintetben igazolást nyer az ígélet, amelyet az Úr egy hasonlóképpen dicsőséges szolgálatra kiválasztott Lélekkel kapcsolatban tett: „Ő nékem választott edényem, hogy hirdesse az én Nevemet a pogányok előtt”. (Csel 9,15)

Az első pünkösd üzenete *Kriszto-centrikus* (Krisztus-középpontú) és *időszerű volt*. A mennynek és a földnek a nyelvén hangzott el egyszerre. Isten küzdött benne a bűnös emberrel. Az emberek az Ige fényében látták meg a maguk életét, és így élték át a szent és könyörülő Isten hatalmas megszólítását. Ilyen módon kell Krisztust, mint Megfeszítettet és a bűnösök Szabadítóját minden igehirdetőnek azonnal a középpontba állítani; a Lelket a saját életben azonnal a középpontba állítani; a Lelket a saját életben is hatni hagyni bűn és szükség fölött mások megtérésének és hitre jutásának munkájában.

Minden ébredési megmozdulás *bűntudatra és bűnbánatra ébredés*. „Amikor ezeket hallották, szívükben megkeseredének, és Péternek és a többi apostolnak így szóltak: Mit cselekedjünk, atyámfiai, férfiak?” (2,37). A szentséges Isten előtt azonban az emberek nemcsak bűneik felől nyernek megdöbrentő meggyőződést, hanem az Ige és a Lélek azonnal meggyőzi őket a bűnbocsánat és a megigazulás, valamint a „kegyelemből hit által” nyert örökélet felől is. Egyedül Jézus, aki irántunk való csodálatos szeretetéből helyettünk mindent elvégzett az atokfán, egyedül ő teszi lehetségessé Istenhez való visszatérésünket, és ezzel együtt teljes tapasztalati üdvösségünket.

A valódi ébredésnél szembetűnő az, hogy *van kegyelmi nap, és sokak számára ez a*

mai nap. Ez a dicsőséges tapasztalat éles elentétben van azzal a vallásossággal, amely nem ismeri a megtérést és az üdvbizonyosságot; valamint azzal a lassú fejlődéssel, amellyel a világosság felé akarja vezetni a lelkeket. „És azon a napon megtért mintegy 3000 lélek”. A Szent Lélek az első pünkösdön úgy kiáltotta a MÁ-t, hogy azt nem lehetett meg nem hallani. „Ma azért, ha az Ő szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveiteket!”

Az ilyen eseményekkel kapcsolatban nem maradhat el a világi és egyházi oldalról származó *ellenséges indulat és kritika sem*. Az Isten Lelkétől felkentek először is a gúnylódással találkoznak (2,13), majd nemsokára az üldözéssel is. (4-9. r.)

Kezdetben *bizonyos külső jelenségek* adnak erre ürügyet, amelyek az ilyen rendkívüli időkben a kegyelem munkájával együtt járnak. Itt ez esetben szó van „sebesen zúgó szél zendüléséről”, „kettős tüzes nyelvekről, amelyek mindegyikre ülték”, és hogy „különböző nyelveken beszéltek, ahogy a Lélek adta nekik szólókat”.

Ezekre a jelenségekre azonban nem szabad különleges hangsúlyt tenni; ez nagyon könnyen elterelné a figyelmet a lényegről. A legfontosabb, és a végcél: *a gyümölcs*, a bő aratás, amelynek az örökkévalóság számára való betakarítása folyik.

A megváltottak *lelkigondozását* is fel kell venni. „És foglalatosak valának az apostolok tudományában és a közösségben, a kenyér megtörésében és a könyörgésekben” (2,42).

Milyen külső körülmények között lehet ébredést várni? Ez az első ébredés *a legmélyebb elesettség idején* történt, amikor zsidók és pogányok Istennek azt a Fiát, aki három éven át „széjjel járt jót tévén, és gyógyított mindenféle betegséget és erőtelenséget a nép között”, mint gonosztevőt kivégezték. Így tehát azt látjuk, hogy az Istenből való élés a legnagyobb elesettségnek az idején töri át a kiszáradt és halott egyházi életet, amely ellenállást tanúsított Istennel szemben és távol volt tőle.

Csak néhány legfontosabb jellemzővonalra, tényre és kijelentésre hívtuk itt fel a figyelmet, amelyeket ez az első ébredés tár elénk. Ugyanezek ismétlődnek meg a Szent Lélek sokoldalú munkája nyomán azokban az ébredésekben is, amelyeket az aratás Ura később támasztott.

(J. W. Van Zeilj: *Amikor a szél fú...*)

(Folytatás következik)

Mikó László

1 PERC ISTENNEK IGE NEKED GONDOLAT MINDEN NAPRA

MÁRCIUS

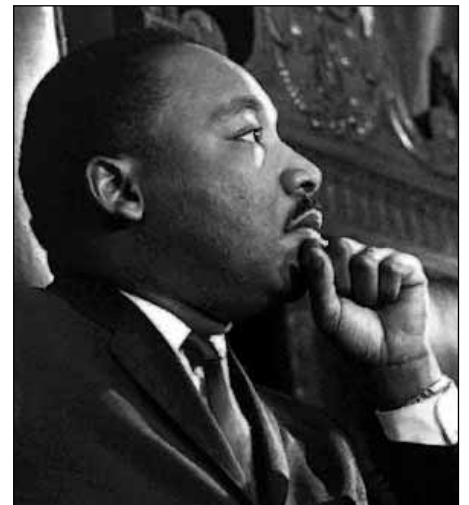
1. *Nem az a legfontosabb, amit te az Úrnak tudsz mondani, hanem az, amit Ő üzen neked!* – Józsué 5,14.
2. Ne büntesd meg magadat engedetlenséggel. Sokszor állt meg a segítség ajtó előtt, de látva figyelmetlenségedet, odébb állt. – Ézsaiás 8,17.
3. *Csak az marad meg igazán Jézus mellett, aki egészen Őt akarja, s nem csak valamihez kéri a segítségét.* – János 6,68.
4. Istennel élni, járni, lakozni, azt is jelenti, hogy tisztában vagyok vele: egyedül nem megy! – 2Mózes 33,12-13.
5. *A szív csendessége akkor áll be, ha életem gondjait naponta halálra adom!* – Habakuk 2,4.
6. Hideg szívvel nem lehet az irgalmaságot gyakorolni! – Zakariás 7,9-10.
7. *Az imádság és a bibliaolvasás nem rabolja időnket és energiánkat, hanem éppen ellenkezőleg: akkor jut mindenre időnk és erőnk!* – Józsué 1,8.
8. Jézus közelsége, az Ő védelme a mi békességünk, amit senki el nem vehet tőlünk. – 3Mózes 26,6.
9. *A hit bátorságát csak Isten mellett tudjuk megőrizni.* – 2Kronika 17,3-6.
10. Jézus követésében tanulunk meg a lényegtelen dolgokról lemondani, hogy időnk legyen a fontos dolgokra. – Ezékiel 34,3-4,6.
11. *Nem feltétlenül kell mindig a stégre állnod, ahol elfog a szorongás, és a szédülés. Elégedj meg azzal, hogy a zúgó folyó partja mentén vezethet utad!* – 1Mózes 32,4-9.
12. Egyszer majd nem csak arról kell számot adnunk, hogy mennyi felesleges szöveget engedtünk meg magunknak, hanem arról is, hogy hányszor hallgatunk, amikor pedig meg kellett volna szólalnunk. – Ezékiel 33,7-9.
13. *Té azt mondd: „Nem voltam képes rá, hogy megtegyem...”* – Jézus pedig ezt mondja: „Nem is akartad megtenni...” – Máté 23,37.
14. Nem elégedhetünk meg azzal, hogy mi boldogok vagyunk, valakit még hozzá kell segítenünk a boldogsághoz! – 1Korinthus 9,19-22.

15. *Tanuld meg a szent művészetet: ne csak magaddal foglalkozz. Ne az erőddel vagy nyomorúsággal légy lekötve, hanem bízzál kizárólag Jézusban, és építs az Ő erejére!* – Róma 4,19-21.
16. Isten tekintete keres téged. Szíve teljes együttérzéssel dobog érted, s kezét kész kinyújtani az elsősegélyre – 2Kronika 16,9a.
17. *Türelmesnek lenni ennyit tesz: kitartani a teher alatt egészen addig, amíg Isten el nem hozza a fellelegzés idejét.* – Jakab 5,8.10-11.
18. Az áldott bibliaolvasás kulcsa nem csak az, hogy előtte imádkozunk, hanem az is, hogy imádságos lélekkel olvassuk a Szentírást. – 3Mózes 24,5-7.
19. *Amikor az ember hallgat, megszólal Isten, amikor az Isten hallgat, akkor biztosan tesz valakiért valamit.* – Apostolok Cselekedetei 22,14-16.
20. **Virágvasárnap: Jézussal nem a halál fele, hanem az élet fele tartunk. – Jelenések 22,4.5.7.**
21. *Tövissel és tüskével van a föld telehintve. Jézus sem kerülhette ki a töviskoronát.* – Ézsaiás 55,12-13.
22. Isten megbocsát nekünk, de csak a kereszt tövében. Isten közösségre akar lépni velünk, de csak a kereszt alatt. – 1János 1,7,9.
23. *Ne próbáld meg a keresztet lerázni magadról. A kereszt Isten kegyelmének a jele. A kereszt a mennyből jön és oda akar vele pásztorolni Urad.* – 2Timótheus 4,18.
24. A Krisztustól rád mért és elfogadott kereszt olyan, mint a szárny a madárnak: felfele szárnyalhatsz általa. – Ézsaiás 40,31.
25. **Nagypéntek: Amióta Jézus kimondta a kereszten: „Elvégeztetett!”, egyetlen ember sem mondhatja könnyelműen és cinikusán: „Na és, én ilyen vagyok!”** – Zsidók 9,12.
26. Istent nem kötik a mi határaink. Neki van hatalma és ereje ahhoz, hogy átlépje azokat, s utat mutasson ott is, ahol mi már semmi kiutat sem találunk. – 1Mózes 18,13-14.
27. **Húsvétvasárnap: Aki igazán megérti húsvét titkát, az nem csak azt tudja, hogy Jézus magára vette bűneim**

büntetését, hanem ezt is: Ő a győztes Úr, s én erre a győztes Szabadítóra biztos számíthatok. – Ézsaiás 45,22-25.

28. **Húsvéthétfő: Sebeid vannak, melyek nagyon fájnak? Jöjj hozzám, a Fel-támadotthoz. Meggyógyítalak és felszáradnak könnyeid.** – Jeremiás 30,17-19.
29. Ahol új szív van, ott új élet is található. De az életet nem szabad összekevernünk az állandó tevékenységi lázzal! – Ézsaiás 42,2.
30. *A hála a legjobb fegyver a kedélytelen-ség és a csalódás kivédéséhez.* – Zsol-tár 77,3-4.15.
31. Elégedetlen vagy magaddal? Isten tartsa meg ezt a véleményedet egészen addig, amíg ez el nem vezet a kereszt-hez és Jézus irgalmasságához. – Róma 7,24; 8,1.

Dr. Békefy Lajos

Martin Luther King gondolataiból

A kard hatalma, ereje soha nem győzheti le a Lélek és a szellem hatalmát, erejét.

Az élő Isten erejébe és hatalmába vetett hit teszi, hogy előbbre jussunk... Ez a hit az útítársunk. E hit által leljük meg mindig az utat, amikor még alig látszik valami belőle.

Nem sokáig leszünk képesek fennmaradni a Földön emberi fajként, ha egy földrajzilag összezárt világban lelkileg egymástól teljesen elkülönülten élünk.

Az emberiség leghatékonyabb fegyvere a szeretet, amellyel valódi társadalmi és személyes változásokat érhetünk el.

Emlékezetes presbiterek

Gönczy Pál

(1817-1892)

Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy a pesti (mai Kálvin téri) egyházközség presbitere, majd algondnoka a szabadságharcot követő gyászév tized iskolaügyének hőse. (A világosi fegyverletételt követően ötéves ostromállapot volt. A véres megtorlások sokezer életet oltottak ki, s több tízezeren bűjdosztak, vagy jutottak kényszerbesorolás következtében idegen országokba.) A szabadságharc fő okozójának a református egyházat tekintették a Habsburg körök. Még 1859. szeptember 1-jével is adtak ki császári pátenst, melynek kimondott célja a református egyházi szervezet megsemmisítése. (Ezt azonban az általános ellenállás fokozódása miatt kilenc hónap múltán visszavonták.)

Ilyen magyarellenes és reformátusellenes bosszúhadjárat idején Török Pál pesti lelkész és Gönczy Pál tanár valóságos csodát művelt a magyar közoktatás érdekében. (Ugyanis német tannyelvet rendeltek el a hatóságok.)

Gönczy Pál közvetlenül a szabadságharc előtt három éven át tanulmányozta Svájcban Johann Jakob Wehrli és Philip Emanuel Fellenberg pedagógusok műveit: nevelőotthonokat és árvaházakat. Ők Pestalozzi eszmetársai és kortársai voltak. Általános ismeretek mellett földművelést, méhészetet, állattenyésztést tanítottak, és megélhetést is biztosítanak a majdan önálló tanítványaiknak. Gönczy – a béke szigetéről – hazatérve honvédtiszt lett a szabadságharcban. A világosi fegyverlettel résztvevője. Ámde sikerült elkerülnie a fogságot és a megtorlást. Előbb vidéken: Zeleméren és Gálospetrin, majd Pesten alapított magániskolát.

Amikor az ostromállapot megszűntével Török Pál azonnal négy tanerőre bővítette a református iskolát – ehhez emeletet kellett építenie a nagy árvíz idején elpusztult régi helyére épült új parókiára. Vajon miből az általános nagy nyomorúság idején –, azonnal elkezdte heroikus küzdelmét a pesti teológiai főiskoláért. Ez 1855 októberében – 150 éve – elkezdte működését. Ámde hiányzott a vertikumból a nélkülöz-

hetetlen középső szakasz: a nyilvánossági joggal bíró, tehát érettségét is adó gimnázium. Az egyháztanács már ismerte Török Pál hatalmas látókörét és „csodatevő” hatalmát. Ámulva figyelték a teológiai főiskola megvalósulását is. Gimnáziumalapítási szándékát azonban nagyon sokan kétkedve vették tudomásul.

Ekkor fogott össze a két karizmatikus férfiú. Gönczy Pál magángimnáziuma ekkor már hat tanerővel és szépen felszerelten működött. Ez kifejezetten magyar nyelvű tanintézet volt. (A pesti utcán ekkor még német szó járta.) Barthos Kálmán: „A pesti református főgimnázium első fél évszázada” Bp. 1909. c. munkájában így ír Gönczyről: „mint lelkes magyar pedagógus, széles körben nagy tiszteletnek örvendett. Amikor Török Pál 1857-ben megszervezte az egyetemes református tanügyi bizottságot, Gönczy a legelső között lett ennek tagja. S ettől kezdve előkelő szerepet játszott úgy az egyetemes református egyház, mint a dunamelléki kerület tanügyi munkálataiban. Ő készítette el az általános tervet, mely a bizottság tárgyalásainak alapjául szolgál, ő dolgozta ki a tantervet, valamint a rendtartásra, fegyelemre, igazgatásra, felügyeletre vonatkozó tervezeteket.”

Mindezeket 1859. július 2-án mutatta be Török Pál az egyházkerületi tanácsnak. – S utókor, láss csodát! – Ugyanezen év október 16-án 99 növendékkel vonult be a tanári kar a Kálvin-téri templomba a gimnázium tanévnyitó istentiszteletére!

Gönczy Pál – akkor országos lelkesedést kiváltó – nyilatkozatában intézetét, tanárait, felszerelését felajánlotta a pesti egyházközségnek. Íme részlet a hosszú nyilatkozatból. „...nekem is van Istenbe vetett igaz hitem, élő reménységem, mert tudom, hogy református egyházunk minden intézete ezen hit és reménységbe vetett teljes bizodalom, álhatatos akarat és eltántoríthatatlan kítartásnak köszöni létét. Ezen lélek lelkesít engem, lelkesíti mostan is virágoznak örvendő magánintézetem tanárait is...”

Pedig nem néztek könnyű jövő elébe. Két-három éven át minimális fizetést kaptak. Sőt, voltak ketten: Ballagi Mór és Farkas József professzorok, akik havonta 10-10 óra ingyenoktatást vállaltak...

Első éven volt 99 tanuló. Négy év múltán: 291. Vallás szerinti megoszlásuk pedig a következő:

	1859	1863
református	93	249
evangélikus	1	4
római katolikus	2	4
görög katolikus	1	6
izraelita	2	28

Amikor az intézet megindulása előtt a Helytartótanács minősítést kért a püspöktől a leendő tanárokat illetően, ő valamennyi nevéhez ezt írta „Erkölcsei és politikai magaviselete fedhetetlen” (Négyen a szabadságharc utolsó pillanatáig honvédtisztek voltak!)

Barthos felteszi a kérdést, hogy mindez „Honnan? és miből? A földből nőtt ki? Az égből cseppent alá? Igen, az égből – feleli Farkas József. „Nekem van hitem Istenben” – mondotta Gönczy. És Isten nem engedte most sem a benne bízókat megszégyenülni!”

Gönczy Pált a kiegyezést követően három nagy kultuszminiszter tüntette ki bizalmával. Pontosabban: igényelte emberfeletti szorgalmát. Eötvös József osztálytanácsossá nevezte ki, Pauler miniszteri tanácsossá, Trefort Ágoston pedig államtitkárrá. Végül nyugalomba vonulásakor a Főrendiház tagjává lett.

Dr. Papp Vilmos

Papirusz és kereszt

In memoriam dr. prof. Carsten Peter Thiede

Tavaly karácsony előtt érkezett a hír, 52 éves korában véget ért Carsten Peter Thiede páratlanul gazdag élete. A vesztegesség számunkra is személyes, hiszen éppen az elmúlt tavasszal látogatott hazánkba az elismert papirologus professzor. Körútja során három református teológiánkat is felkereste. Sokan lehettek átélői saját kutatási eredményeire épülő előadásainak. A magyarországi programról az Ébredés Alapítvány három kazettás hangfelvételt adott ki.

Thiede hihetetlen kitartással, bámulatos munkabírással és elmélyült személyes hittel egész életén keresztül bizonyította, és másokkal is el tudta fogadtatni a liberális teológiai felfogás tarthatatlanságát. Megkérdőjelezte a hosszú idő óta fennálló nézetet, miszerint Jézus élete és az evangéliumok megírása között akár három emberöltőnyi idő is eltelhetett. Felfedezett egy, a Máté evangéliumából származó papirusz töredéket, amelynek eredetét Kr. u. 66-ra – a jeruzsálemi templom lerombolása előttre – tudta visszavezetni. Meggyőző bizonyítékokkal támasztotta alá, hogy az evangéliumok nem a második századi keresztény közösségek elképzelései Jézusról, hanem Krisztus kortársainak – történelmileg teljesen hiteles – szemtanú pontosságú beszámolóit.

A neves professzor Berlinben született, ott végzett összehasonlító irodalom szakon egyetemet. 1976-ban Oxfordban lett tudományos munkatárs. A híres felsőoktatási

intézménnyel egész életre szóló kapcsolatban maradt. Szakterülete az ősi kéziratok tanulmányozása lett. A szó szoros értelmében hét nyelven beszélt. 1978-ban – kétszáz jelentkező közül – az összehasonlító irodalom tanárává választották a genfi egyetemen. Nyelvtudósként az újszövetségi kor kezdte vonzani. A keresztény hit eredetének felkutatása vált életcéljává. Ezért bölcsész diplomája mellé teológus képesítést is szerzett, és az anglikán egyház felszentelt lelkészeként is tevékenykedett. A Brit Királyi Haderő hivatalos tábori lelkészeként komoly lelkigondozói szolgálatot végzett a balkáni háború során tűzvonalba került katonák között. A lelki harcban is bátran vállalt feladatokat, mikor választ adott a szkeptikusok kérdéseire a „*Jézus feltámadása – fikció vagy valóság*” című művében, melyet Gerd Lüdemannal közösen írt.

A Bázeli Teológián az újszövetségi kor történelmének papirologia és archeológia professzora volt. Szoros szálak fűzték Izraelhez. 1999-ben a Ben Gurion Egyetem egyik igazgatója, illetve a motza-kolóniai (a bibliai Emmaus települést felfedező) régészeti ásátások társigazgatója lett. Jelentős számú publikációja jelent meg a korai kereszténységről és az Új Szövetségről. 2001-ben teológiai szaktanácsadóként is dolgozott a BBC „*Az igazi kereszt felkutatása*” címmel készített dokumentumfilmjében.

A magyar olvasók három könyvén ke-

resztül ismerhetik meg Thiede professzor páratlanul gazdag munkásságát. 2001-ben a Corvina Kiadó adta közre „*A keresztfa története*” és „*A keresztfa megtalálása*” című kötetét, amelyekben a kereszténység egyik jelképévé vált golgotai kereszt lebilincselően izgalmas történetét dolgozza fel. 2002-ben jelent meg „*Aki látta Jézust*” című munkája, amelyben a Máté evangéliumából származó papirusz töredék alapján mutatja be bizonyítékait az evangéliumok eredetéről.

Legfontosabb régészeti munkája Emmaus megtalálása és feltárása. Évszázadokon keresztül többen kutatták hiába a bibliai falu nyomait. A Szentírás hitelességében nem kételkedő professzor az eredeti evangéliumi és ószövetségi kéziratok alapján azonban pontosan meg tudta határozni a helyet, ahol – a Bázeli Független Teológiai Akadémiáról érkező – tanítványaival meg is találta és fel is tárta az ősi települést. Maga is végiggyalogolt a Jeruzsálemből Emmausba vezető úton (Lk 24). A professzor páratlan felfedezéséről ad majd átfogó áttekintést a külföldön idén húsvétkor megjelenő könyv „*Emmaus titka*” címmel.

Carsten Peter Thiede olyan hiteles személyiség volt, hogy még azok is barátai lettek, akik nem értettek egyet véleményével.

Weber István
presbiter

A II. Helvét Hitvallás a bójtról

Van nyilvános és van magános bójt. Válságos időkben és az egyházra nézve siralmas körülmények közepett hajdan nyilvános bójtöket tartottak. Visszatartóztatták magokat teljesen az eledeltől egészen estig. Ezt az egész időt buzgó könyörgésekre, istentiszteletre és bűnbánatra fordították. Kevésbé különböztek ezek a gyászolástól. A próféták gyakran emlegetik ezeket, főképpen Jóel, a próféciája második részében. Ilyenforma bójtölést ma is kell tartani az egyház komor körülményei között. Magános bójtöt bárki is tarthat közülünk, a szerint, amint érzi, hogy a lélek süllyedez a jóban; addig az illető a testtől megvonja a rosszra ingerlő táplálékokat.

Minden bójtölésnek szabad, kész és valósággal aláztos lélekből kell származni, nem pedig az emberek tetszésének vagy kegyének megnyerése céljából, még kevésbé azért, hogy azok által az ember megigazolást akarjon kiérdemelni. Bójtöljön kiki azért, hogy a tes-

tiséget féken tartsa és annál buzgóbban szolgáljon Istennek (Máté 6,16-18).

A negyven napi bójtre nézve vannak ugyan bizonyosságok a régi korban, de éppenséggel nincsenek ám az apostolok irataiban: tehát nem kell és nem is lehet ezt a hívőkre ráerőszakolni. Hogy hajdan a bójtölésre vonatkozólag különféle módok és szokások voltak, az bizonyos; ezért szól így Irenaeus, amaz igen régi író: Némelyek úgy vélekednek – úgymond –, hogy csakis egy nap, mások hogy két nap, mások hogy több, sőt némelyek hogy negyven nap kell bójtölni. Ez a szokásbeli különbség nem a mi korunkban kezdődött, hanem nálunknál sokkal előbb, amint gondolom, azoknál, akik nem tartván meg egyszerűen azt, amit kezdettől fogva elbők adtak: hanyagságból vagy tudatlanságból más szokást kaptak fel. (Eusebiusnál hist. eccl. lib. 5., c. 29.)

Népegyházban hitvalló egyház

Bibliaiskola mindenkinek – Az egységesebb kegyességért

Sokunk vágya, hogy a református népegyházból hitvalló egyház legyen. Lehetséges-e ez? Hogyan keveredhet a kétféle kegyesség?

Ha eddig nem sikerült, nem fölösleges-e erről beszélni? Aki megszokta a népegyházi kereteket, át lehet ültetni egy másik gyakorlatra? Nem zavarja-e, sőt nem idegeníti el a gyülekezetből egy-egy bizonyágtétel? Nem zavaró-e, ha egy hívő presbiter látogatáskor megkérdezi, hogy szabad-e itt imádkozni és a testvér szokott-e naponta Isten Igéjével táplálkozni? Vagy ha férfit kérdez, vállalta-e a család papja szerepét és tart-e esti áhítatot a családban, nem sértődik-e meg a kérdező? Netán, ha kettesével látogatnak a gyülekezetből, nem merül-e fel, hogy olyan szektások leszünk, mint a Jehova tanúi, akik rendszeresen, szervezeten, Bibliával a kézben mindenhol bekopogtatnak?

Az is tény, hogy ma már sok református iskolába járó gyerek 12 évig tanul hittant. És ez a tanulás nem a hitvalló egyházi gyakorlatot célozza meg. Sok helyen nem tartanak a gyerekek reggeli áhítatot, nem tanítják őket Biblia-óra bevezetésére. Kevés helyen kérdezik meg a diákot személyesen: Befogadtad-e szívedbe az Úr Jézust? Az iskolában a bizonyágtétel a bizonyítványban látszódjék meg. Ott is. *(Különbösen ma az iskola inkább adatokat tanít, algoritmusokat, mint gondolkodni és kísérletezni. Az „egész életében tanulsz” hamis víziója relativizálja az egyetemi oktatást is.)*

Ha az elmúlt ötszáz évben református őseink elváltak, miért nem jó ez neked ma is. Ez nem az ördög hangja, Testvérem?

Az a lelkipásztor, aki nem tartott eddig beszélgetős Biblia-órát, ne adj Isten, esetleg nem kért soha laikust a gyülekezetébe lelki szolgálatra, nem is a misszióra készítettek fel a teológián, hogyan tudna ilyen hitvalló egyházban gondolkodni? Megtért, újjászületett emberekké válhat-e egy hagyományos gyülekezet? Érdemes-e, lehet-e egy öreg diófát átültetni? Megered-e? Ilyen kérdések gyötrik a lelkipásztorainkat is a népegyházban.

Én csak azt mondhatom, napjaink csodája is, testvérem, hogy sokszor megered az a fa. Isten élő Lelke ma is megeleveníti a csontokat. De ekkor ilyen kérdések nem

fognak zavarni, sőt várod őket: Bekövetkezett-e az életedben, Testvérem, hogy félreérthetetlenül megszólított az Úr Jézus? Kövess engem! És erre a fehér, fekete kérdésre adtál-e egyértelmű választ? Igen Uram, követlek! Elhívott, tanított és elküldött ember vagy-e? Tedd fel Testvérem ezt a kérdést okvetlen magadnak! Ha presbiter vagy, ezt kötelező feltenned! Mert különben hogyan teljesíted az Úr parancsát „Vigyázzatok magatokra és legeltessetek a rátok bízott nyájat”! Az is kérdés, hogy nekem parancsol-e az Úr, vagy csak néha tanácsokat ad és különben megyek a saját fejem után. Hogyan „ragozom” az Igéket? Én, te, Ó, ahogy a nyelvtan órán tanítottak vagy ahogy az Úrnak kedves Ó, te, én? Mit akarsz, Uram?, mit tegyek? Mire van szükséged, Testvérem? És csak utána jövök én, aki cselekedeteimmel megválaszolom a kérdéseket.

Mi lehet egy megoldás, hogy ne okozzon botrányozást a gyülekezetben a népegyházi és a hitvalló gyakorlat keveredése? Hogy ne keseredjen el a lelkipásztor a hitvalló gyakorlat bevezetése során az állandó szájhúzóztatáson és visszautasításon? *Presbiteri és gyülekezeti munkások Biblia-óráját kell tartani minden református gyülekezetben, ahova a gyülekezet átadott életű és kereső embereit kell hívni elsősorban és természetesen nyitottnak kell lenni mindenkifelé. Ahogy Urunk is tanította a tizenkettőt.*

Itt az imaközösség, a laikus ige szolgálat, a bizonyágtétel, a látogatásra való felkészítés az ifik szolgálata, új énekek tanulása természetes gyakorlat lehet. Itt a lelkipásztor szerepe valóban a tanító, az edző szerepe kell, hogy legyen. A lelkipásztor legfontosabb feladata Isten Szent Lelkének segítségével: az igei mélységek átadása és a lelkigondozás néha nagyon nehéz munkája, ami az igazi „szakmai” kihívás. Öröme a testvérek hitbeli növekedése, az igazi, biblikus testvéri közösség kialakítása, szolgálatuk előkészítése, figyelemmel kísérése, korrekciója kell, hogy legyen. Röviden, a tanár öröme: az ötös vizsga, az edző öröme a gól, amit ugyan nem ő rúg be, mégis feletébb nagy méltóság.

Ez az alkalom lehet először havonta egy, a szokásos Biblia-órák sorában, de legjobb vasárnap délután családi keretben és nem sietve, hanem másfél, két óra idő-

tartamban. Úgy, ahogy puritán őseink csinálták, és ma a baptisták. Az alkalom egyik elengedhetetlen feltétele Isten Igéjének tanulmányozása, értése, megvitatása és megélése. Ennek az alkalomnak van egy természetes varázsa, ami igazodást parancsol a léleknek. Valahogy természetesen felmerül az igazodási vágy. Itt Isten Szent Lelke rámutat, hogy kilógok a sorból! Pontosán megmutatja, hogy mit kell korrigálnom, hogy igazodni tudjak! Sőt a vágy a megtérésre, újjászületésre itt természetes. Megvalósul a hitmélyítés is, az IGE alapos kifejtése, megbeszélése által. Természetes hozadéka az alkalomnak a befejezés utáni testvéri beszélgetés, ahol a hétköznapi problémáit is segítik megoldani egymásnak az atyafiak, ne adj Isten, még egy lakás átalakítás munkájában is segítenek egymásnak. Nem lenne ez jó a református egyházban? Vagy a sorok írója egy örökös álmodozó?

Jó segítség dr. Imre Ernő Bibliaiskola mindenkinek újra kiadott, bővített kiadása, amiről előző számunkban olvashattak az érdeklődők.

Ugyanitt előhoznám a kisköri Biblia-iskola problémáját, amit a lelkipásztor testvérek „előkészítetlenség” címen nem vállaltak. Pedig milyen sok áldás fakad a gyülekezeti nyitottságból. Gazdagodnának a gyülekezeteink a kisköri pásztorok lelki ajándékaiból.

Tizenöt-tizenöt előadásban a Szent István Egyetemen, Gödöllőn feldolgozták az Ó-, illetve az Újszövetségről szóló ismereteket. Az Újszövetségi anyag CD-lemezen van. Így előkészített lett a Biblia-iskola. Az egyetemen 10 kérdést, amit az előadók hoztak az előadások elején, felírtunk a táblára és nagyon szép válaszokat kaptunk a diákoktól. Az északpesti egyházmegyéből is volt négy előadó.

Kérem a Testvéreket, gondolkozzanak el a kiürült templomainkon, az Istentől elröbölt időtizedükön, a Vasárnap helytelen eltöltésén. Mert nekem a család az első. Ne akarjuk Istentől „megóvni” családjainkat. Isten az első. Vágjunk bele, próbálják ki a hitvalló egyház gyakorlatát, a ma még élő népegyházi formában élő gyülekezeteinkben is. Isten bizonyosan megáldja igyekezetünket és családjainkat is.

Judák Endre

A tettek idejét éljük

Beszélgetés Bíró György békési presbiterrel

Bíró György a békési református gyülekezet presbitere, ismert alakja városunknak. Legtöbbben úgy ismerik, mint tanítót, de egyúttal elkötelezett városvédő polgár is. Feleségével, Anikóval, aki német és vallásanár szakon végzett, valamint Matyival, nyolc hónapos kisfiával Békésen élnek. Vele beszélgettünk hitről, megtérésről, a mai presbiter feladatairól.

Kérem, szóljon néhány szót önmagáról olvasóinknak!

– 1957-ben születtem, 47 éves vagyok. Mint tanító dolgozom az egyik helyi általános iskolában Békésen. Gyülekezetünkben 1995-ben igencsak felnőtt fejjel konfirmáltam. Szüleim pedagógusok, nagypám is tanító volt, éspedig kántortanító. Ő először a békési tanyavilágban dolgozott. Akkoriban a kántortanítók tartották az istentiszteleteket a tanyasiaknak. Sokan jártak akkoriban istentiszteletre. Fontos kultúrmissziót végzett, a harmincas években színjátszókört működtetett. A békési presbitérium felfigyelt rá és meghívta a nagyközségi (akkor Békés harmincezer lakossal Európa legnagyobb nagyközsége volt) református elemibe. Itt is folytatta a kulturális munkát, vallásos, nemzeti szellemiségű darabokat adott elő.

Mikor szólította meg Isten?

– Az enyém péteri megtérés, lassú folyamat eredménye. Péter nagyon fontos számomra, ő volt az, aki háromszor megtagadta Jézust, de mégis rábízta az egyházat. Esendő ember volt, amilyenek mi is vagyunk. Hitvalló volt, számomra sokat jelent ez a hitvallás. A megtérésemben segítettek irodalmi művek, filmek is. Debrecenben a tanítóképzőbe jártam, amikor a Ben Hur című filmet láttam. Ötször néztem meg. Van benne egy jelenet, amelyen keresztül Isten megszólított. Ben Hur elesik, Jézus odalép hozzá, megtörlí a homlokát, vizet akar adni neki, de az őr ráordít. Jézus ránéz, mire az őr kiejti a kezéből a korbácsot. Ez egy ötperces jelenet; de számomra valódi istenélmény volt. Jézus hozzám szólt belőle. Aztán ott vannak a vallásos versek, Ady istenes versei, Sinka művei, vagy Arany János: Fiamnak című verse.

...aki református presbiter is volt!

– Igen, Arany az volt. Ők nem a dogmák alapján gondolkodtak, de Istenről beszéltek. Ugyan nem tanították ezeket a verseket, de a verseskötetekben meg lehetett találni őket. Szólni kívánok egy másik istenélményemről is. Egyszer a Tisza felső folyásán, Kárpát-

alján kajakkal úsztunk lefelé a folyón, amikor felborult a kajak és belefordultam a veszéyesen rohanó vízbe. Itt kanyarog a folyó, köves, veszéyes terep. Istenhez kiáltottam, aki megmentett. Kievickéltem, nem esett bajom. Akkor hálát adtam Istennek, vettem ott egy kis fakeresztet, ami ma is ott van a falamon. Pascalnak és Luthernek is volt egy-egy ilyen istenélménye a viharban. Isten kezében voltunk mindannyian.

Így jutott el 1995-ig, amikor konfirmált.

– Tudatos döntés volt ez a részemről. Kegyelemből élünk, ez a reformációi tanítás rám óriási hatással volt. Utána lettem tudatos Biblia-olvasó. 1999-ben presbiteré válassztottak, többen jelöltek a gyülekezetből, ez nekem jól esett.

Milyen szolgálatot vállalt a gyülekezetben?

– Tagja lettem a missziói bizottságnak. Az volt a célunk, hogy a várost kerületekre felosztva felkeressük azokat, akik ugyan jönneek a gyülekezetbe, de nem tudnak jönni. Sok idős ember igényli ezt, de volt olyan is, aki azt mondta, hogy erre a látogatásra nincs szüksége. Egy ideje a feleségemmel végezzük ezt a szolgálatot.

Tavasszal már a fiamat is visszük. Nem látványos, de hatékony munkáról van szó. Karácsonykor kihordjuk a lelkészünk körlevélét. Ilyenkor becsöngetek mindenhova. Aho-va behívunk, bemegyek beszélgetni. Legalább évente egyszer beszélgetünk. Tagja vagyok a helyi Szegedi Kis István Református Gimnázium és Általános Iskola, Gimnázium és Kollégium igazgatótanácsának is.

Nyáron megfogant egy Biblia-iskola terve is.

– Igen, egy nemzedék nőtt fel, aki nem ismeri a Bibliát. A mostani nagyszülők és dédszülők a háború előtt kötelezően részesültek hittanoktatásban, valamit tanultak a Bibliáról is, van Biblia-ismeretük. Az ateizmusban nem lehetett ilyesmiről szó. Azokat céloztuk meg, akik semmit sem tudnak a Bibliáról. Szóltam Katona Gyula tiszteletes úrnak, aki támogatta a tervemet és szeptemberben beindítottuk az iskolát. Tematikusan vesszük végig a Bibliát, most az Ószövetség végén járunk. Úgy gondolom, hogy ha valaki hall a Bibliáról, hitünk tanításairól, még hitre juthat. Hálás vagyok Istennek, hogy én is eszköz lehetek ebben a munkában. Kedden este fél nyolckor átlagosan húsz ember jön össze a gyülekezeti házban, a gyülekezet nőtagjai meleg teával várják őket. Átlagosan ötvenévesek, de van egy apuka, aki a tízéves kislányával jön közénk. Azt mondta, hogy „inkább ide hozom a lányom, minthogy szektába keveredjen.” Most azt fontolgatják, hogy mindketten felveszik a keresztséget. Van a „tanulók” között történelemtanár, könyvtáros, vállalkozó, ápolónő. A vallás nem volt szempont, de megjegyzem, hogy a többség nem jár gyülekezetbe, csupán érdeklődők. Az ápolónő Békéscsabáról jár át hidegben, esőben, ha egy alkalmat kihagy, az egyik könyvtáros viszi neki az anyagot. Sokakat felkerestem, de végül „csak” ennyien jöttek el, ennek is örülünk.

Milyen legyen a jövőendő egyháza?

– Gyakorlati keresztyénség kell. Gyökössy Bandi bácsi azt mondta, hogy a keresztyének túl sokat beszélnek, a szavakból elég, a gyakorlat sokkal fontosabb. Azt mondják, Mahatma Gandhi, a „Nagy Lélek” rongyosra olvasta Újszövetségét. Valaki megkérdezte tőle, hogy miért nem keresztkedik meg? Ő erre csak ennyit felelt: még nem láttam 24 órás keresztyént. Lehetünk azok? Sokat tűnődtem ezen. Talán lehetetlent kér Gandhi... De legalább törekednünk kell erre. Fontos, hogy sok jót kell tennünk. Élünk úgy, hogy a körülöttünk levők megkérdézzék, hogy te miért vagy olyan jó, amilyen vagy. Akkor majd azt mondhatjuk, hogy azért vagyunk ilyenek, mert Krisztushoz tartozunk. Ez a jövőendő keresztyénségének üzenete és útja. A bizonyágtévő keresztyénségé.

Köszönöm a beszélgetést!

Mucsi András

Nemzet-etika

Egy erdélyi lelkipásztor levele a népszavazás után

Nagy Géza fiatal korában, az ötvenes években, három és fél évig volt a legkegyetlenebb átnevelő börtönök lakója Pitesten és Szamosújváron. Utána elvégezte a kolozsvári református teológiát. Az 56-os forradalom kitörése éppen Budapesten találta. Ez egész életére kiható élménye maradt. Négy évtizeden keresztül volt a Marosvásárhely melletti Sáromberke község református lelkipásztor, ahol helytörténeti munkát adott ki, mentette a diktatúra elől a magyar történelmi dokumentumokat, intézte a hívek ügyes-bajos dolgait, ifjúságot nevelt, ápolta a magyarországi kapcsolatokat, és legfőképpen hűségesen végezte az igehirdetés szolgálatát. Nyugdíjba vonulása óta Marosvásárhelyen él, börtönéveiről írt visszaemlékezéseit 2004-ben adta ki a kolozsvári Polis Kiadó. 2004-ben ünnepelte 75. születésnapját. A népszavazás másnapján kelt levelében az adott kérdésnél mélyebb összefüggésekre világít rá. A levél közlésével egyszersmind születésnapja alkalmából is tisztelettel köszöntjük.

* * *

Kedves Szeretteim!

A kettős állampolgárságról szándékosan nem írtam semmit, jóllehet minket is képményen foglalkoztatott a kérdés. De most, hogy ez a megdöbbentő nemzeti tudathasadásos állapot, azaz a nemigen nem és nemigen igen, drámai erővel belépett életünkbe, úgy gondolom, hogy Nektek, mint lelki rokonaimnak, szükséges elmondanom a véleményemet.

Talán abból indulnék ki, hogy a nemze-

tiségi politika nem cél, hanem eszköz. A cél csak egy lehet, a MEGMARADÁS. De ez nem úgy értendő, hogy azt a kicsi homogén nemzetállamot, amit csonka Magyarországnak nevezünk, feltöltsük a kialakult népesedési hiányaiban. Ez esetleg jó a debrecenieknek, a fővárosiaknak, de pontosan ennek arányában gyengülünk mi marosvásárhelyiek, nem is beszélve Kolozsvárról, ahol már gyakorlatilag nincs is magyar kisebbségi kérdés, mivel 20 százalék alá csökkentünk. Az ok a gátlás nélküli kitelepedés; azaz annak a kicsi országnak elszívó hatása, melyre mintha rádobtak volna egy rongyot, hogy felszívja a kiomlott vért. Engem az botránkoztat mind ez ideig, hogy annyi évtized alatt, s különösen 1990 óta fel sem merült ennek a kérdésnek nemzet-etikai része. Az igen, hogy pártolni kell a „helybenmaradást”, de akik a „cserbenhagyást” követték el, azoknak tette hogyan minősül? Okos tett, kényszer helyzet következtében egyetlen megoldás, vagy ami a legszomorúbb, a legtöbb ember fejében fel sem merül ez a kérdés. Tehát *praktika van, de etika nincs*. Márpedig a fogyásunk következtében a kár kézzelfogható, gyakorlati.

Íme egy példa. Vasárnap, november 28-án országos választások voltak nálunk. Be akartam adni egy kérést arra nézve, hogy feleségemhez mint mozgásképtelenhez hozzák ki a mozgó urnát. Nem vették be, mivel magyarul írtam. Pont akkor jött oda *Markó Béla*, s panasomra személyesen rendezte kérésemet. Tehát gyakorlatilag elintéződött, de politika-etikailag egyáltalán nem. És mintha erre nézve el is vesztett volna minden néven nevezendő fogékonyságot a marosvásárhelyi magyar la-

kosság. Értelmetlennek tart minden ilyen jellegű kiállást. Igen, mert megfogyatkozott, megöregedett és demoralizálódott. A fiatalok nagyjából már elmentek, s akik még itt vannak, azoknak útját előrement rokonaik egyenetlik Szegeden, Szolnokon vagy méginkább Budapesten. A kérdés tehát ez: a kettős állampolgárság megkönnyíti, meggyorsítja ezt a folyamatot, vagy annak elnyerése után többen leszünk Marosvásárhelyen? Mert azt mondanom sem kell, hogy *ügyünk és helyzetünk elsősorban mennyiségi kérdés*.

Nekünk nem magyar állampolgárság kell, hanem ROMÁN ÁLLAMPOLGÁRSÁG. Annak a sok tízezernek, akinek hiányával kevesebben lettünk itt Vásárhelyen, csak egy kis töredéke őrizte meg az itteni állampolgárságát. A fennálló törvények szerint ezt az egykor innen kitelepedőknek bármikor kérni lehet. A kilencvenes évek közepén így kérte és kapta meg a román állampolgárságot a sáromberki gróf Teleki család két külföldön élő tagja, Teleki Károly (USA) és Teleki Samu (Kanada). De hát a többség „kalapot emelt” a román világnak. Szavaztak, a „lábukkal”! Itt kellene a magyar élet hézagait feltölteni, nem Budapesten. Itt most minden épkezláb fiatal Budapest felé veti vigyázó szemét, s talán nyer is azáltal, hogy az ittenihez képest jobb élete lesz a sorompón túl. Kapcsolatai vannak, s azt nem kell külön magyaráznom, hogy az állásokhoz való hozzájutás ismeretség kérdése, kézkezet mos alapon. Itt élni és dolgozni relatív megelégedés kérdése. De kérdem én, ha zsebemben van a magyar állampolgárság, akkor csökken, vagy nő a tűróképességem?

Felhívás

A Magyar Református Presbiteri Szövetség megköszöni az adományozóknak a 2003. évi SZJA 1%-ából felajánlott 182.781 Ft-ot és közli, hogy azt a 13. Kárpát-medencei, a 8. Országos Konferencia és a Presbiteri Körlevelek céljaira használta fel.

Kérjük minden Testvérünk további lelki és anyagi támogatását.

Adószámunk: 19675039-1-43

Kérjük, rendelkezék adójának másik 1%-áról a Magyarországi Református Egyház javára.

Technikai száma: 0066

Szövetségünk a nagyvilágban

Gyakran adunk hírt arról, hogy a presbiteri szövetség kapcsolatai hogyan szövik át az egész Kárpát-medencét. Isten azonban távolabbi helyekre is elvitte elnökünket az elmúlt esztendőben, ahol szintén gyülekezetekkel, lelkipásztorokkal, presbiterekkel és a pásztor munkáját segítő gyülekezeti tagokkal találkozhatott.

Kínai presbiterok, gyülekezeti vének, akik a kinyomatott szolgáltatásokat fűzik egybe egy nagyon egyszerű imakörben, Dél-Kínában

Az oroszországi református kálvini hitvallású gyülekezetek három nagy városban alakultak meg az elmúlt tíz évben: Moszkvában, Szentpéterváron és Tverben (Tver Moszkvától mintegy 200 kilométerre van). A képen tveri presbiterok láthatók, az igen jól szervezett, élőhitű gyülekezet munkásai

Moszkvai és szentpétervári református presbiterok a kárpátaljai Nagydobronyban vendéglátóikkal, útban Magyarország felé

Török és görög református presbitérium lelkipásztorokkal egy Athén melletti konferencián, kiknek látogatását várjuk ebben az évben

Közös ebéd a szolgálatok szünetében kínai protestáns presbiterekkel és gyülekezeti munkás testvérekkel Dél-Kínában

Házassággondozó hetet

szervez a Bibliai Házassággondozó szolgálat
2005. július 18–24-ig Piliscsában,
a Béthel Evangélikus Otthonban.

Jelentkezni a következő címen lehet:
Bibliai Házassággondozó Szolgálat, 2042 Budaörs 2, Pf. 19,
vagy e-mailen: palhegyi@enternet.hu.

A helyeket a jelentkezés sorrendjében töltjük fel.

Részletes tájékoztatást a programról
és a költségekről májusban küldünk az érdeklődőknek.

Hangkazetták missziója

„Dicsérem az Urat teljes szívből, az igazak környezetében és a gyülekezetben.” (Zsolt 111,1)

A gondolatot, amit meg szeretnék osztani a Testvérekkel, az Úrtól kaptam. Ő biztatott, hogy a Presbiterben is fejezzem ki hálámat a Tahiban megtartott presbiteri konferenciáért. Sajnálom, hogy magam elmulasztottam, hiszen vissza nem térő lehetőség volt ez. Az Úr kegyelméből közel kilenc éve, hogy Jézus Krisztustól új életet kaptam. Már megtérésem után azonnal a szívemre helyezte az Úr, hogy áron is vegyék meg az alkalmakat, mert a napok gonoszak. Igyekeztem bár ebben is engedelmes lenni, de mégis otthon maradtam. De hála az Úrnak a technikáért, megrendeltem a Presbiteri Szövetségtől az ott készült kazetta anyagot, hogy majd missziózzok vele. Még nem tudtam továbbadni, mert már sokadjára hallgatom, de nem tudok vele betelni. Az előadásokkal sem, meg az evangélizációval sem, mert nagyon építőek. Hála tölti el a szívemet, hogy mindenfelé vannak gyermekei. Jó visszagondolni a nyári nemzetközi konferenciára, ahol erdélyi, kárpátaljai, felvidéki és délvidéki Testvéreket ismerhettünk meg. Jó volt látni az ő hitüket és hűségüket az Úrhoz. Nekem megszegényítő volt, hogy jobb körülmények között sem vagyok ilyen hálás. Nagy öröm azt tudni, hogy egy szívvel és egy lélekkel imádhathjuk Őt. Köszönöm, hogy Isten családjába tartozom és hozhatjuk egymás terhére.

A nyáron felhőszakadás volt, ahol lakom. Ezt a televízió is közölte képekben. Mivel nekem nincs televízióm, így azt vettem észre, hogy mobiltelefonon jönnek az SMS-ek, valamint más módon is érdeklődnek irántam. Mi történt velem? Imádkoznak értem, szerettemért, és a városunkért. Örültem és köszöntem. Azonnal az jutott eszembe, amit az Úr Jézus mondott: „Ha azt akarjátok, hogy azt cselekedjék veletek az emberek, amit szeretnétek, ti is azt cselekedjétek velük.” Nagy áldás számomra, hogy megismerhettem a konferencián szolgáló testvéreket. Azt nagyon hasznosnak tartom, hogy a lap hátsó oldalán megvan a részletes program, így mindig tudtam követni a szolgáltatásokat. Nekem az evangélizáció mindig megújulást jelent, mert az Ige megítél. Legyen áldott érte az Ő neve!

Magasztalom az Istent a nagyon jól megszervezett munkáért, és köszönöm a Presbiteri Szövetségben szolgáló testvéreknek az Úr iránti felelősségüket a szolgálatban, hogy ilyen hitméllyítő alkalmakkal ajándékoztak meg minket. Mindnyájuk életére az Úr gazdag áldását kívánom.

Testvéri szeretettel és tisztelettel **Erdei Ferencné** (Hajdúhadház).

Párkapcsolati ABC

együttjáróknak és házaspároknak

Előadás-sorozat 2005. tavaszán
hétfő esténként 18 órakor
a Ráday Kollégium Dísztermében
(Budapest IX. ker., Ráday u. 28.)
Előadó: **Dr. Pálhegyi Ferenc**

Március 7.

Hogyan találhatok rá a páromra?

Március 14.

Valóban össze kell házasodnunk?

Március 21.

Ismerjük meg önmagunkat és egymást!

Április 4.

Egységünk titka: az empátia

Április 10.

Mit kaphatunk egymástól
és mit adhatunk egymásnak?

Április 18.

A testi kapcsolat lelki dimenziója

Április 25.

Érdemes-e gyerekeket szülni a mai világban?

Cserépedény

Életünk törékeny
szürke cserép edény,
mit sem ér ha üres,
ha nincsen benne fény?
Üres edényemet
Jézus töltsd meg fénnel,
mert lelki világunk
sötét mint az éjjel.
Te tudod: utánad
kinek vágyik lelke,
járnai lábnyomán
mély hálával telve.
Uram, ha akarod
használd a számat,
jellemessen engem
szeretet, alázat.
Csak törékeny edény
lehet hasznos Néked,
mert a kívül állók,
abban látnak Téged.
Cserép edényekben
Te légy fénylő fátyla,
öleljed szívedre
azt, ki e fényt látja.

P. P.

A presbiter könyvespolcára

Révész Máriusz

Sorsfordítók Erdélyben

A mű a Kairosz Kiadó karácsonyi ajándéka. A szerző – országgyűlési képviselő – bemutatja, hogy ma is vannak, akik Széchenyi és Wesselényi hitével és felelősségével, s a szintén magánosan küzdő és nagyon alkotó Misztótfalusi Kis Miklós meg Apáczai Csere János lelkével egész ország sorsfordítója.

Mádl Dalma asszony bevezetője után a szerző hét riportalánya következik. Mind a heten lelkipásztorok. Hárman reformátusok, négyen római katolikusok. Egymástól függetlenül Erdély hét távolos pontján nyomasztó gondokat legyűrve alkotnak környezetüknek hazát. Emberek ezreinek teremtenek ígéretes életkörülményeket.

A kalotaszegi Zsobokon árvaház, iskola, s egész falu népének adatott munkalehetőség a semmiből (Molnár Jánosné lelkipásztor). *Berszán Lajos* r.k. esperes Gyimesen iskolaközpontot létesített. *Gergely István* plébános Csikszépvizen alapított gyermekotthont hatalmas műhelyekkel felszerelve. *Kató Béla* tiszteletes Illyefalván egész Háromszéket ellátó mezőgazdasági, és konferenciaközpontot hozott létre számos társintézménnyel. Már az ezredik fiatalembert képezték ki korszerű gazdálkodásra, ellátva őket a szükséges gépekkel. *Pakó Benedek* kanonok, plébános kulturaközpontja és árvaháza a kor legmagasabb színvonalán működik. *Szegedi László* lelkipásztor feleségével együtt létesítette a kőhalmi kollégiumot. *Böjte Csaba* ferencendi testvér Déván, Szászvároson, Szovátán már több, mint félezer „senki-fiát” nevel.

Küzdelmes életük igazolja Kölcsey igazát: „Hass, alkoss, gyarapíts, s a haza fényre derül.”

Előttetek megy Galileába...

Hányszor hangzott el családi körben, barátok között az elmúlt időszakban ez a mondat: „Te el mersz indulni?” Az aggódó kérdés címzettjei pedig azok a lelkes utazók voltak, akik igen, el mertek indulni a Szentföldre, remélve azt, hogy nagyszerű élményeket gyűjtenek majd „Jézus nyomában”.

Az Ökumenikus Tanulmányi Központ három év szünet után ugyanis novemberben ezzel a címmel indított ismét utat Izraelbe. A lelkes csapat – akiknek tagjai azóta élményekkel dúsan megrakodva már hazatértek – valóban elmondhatják: bátraké a szerencse!

A fenti aggódó kérdés ugyanis még ma is sok utazni vágyót tart otthon – és éppen ezért, sehol nem kellett a zarándokok tömegében araszolva haladni, alig látva valamit a szent helyeken.

Az út címe is elárulja a célt: *Jézus nyomában*. Először Galileában, ahol Názáret, Karnaum, Tabga – a kenyérszaporítás csodájának helye – a Feltámadott megjelenéseinek, Lévi elhívásának, a Hegyi Beszédnek helyszíne ejtette ámulatba a Testvéreket, és a hajózás a tavon, ahol és ahogy egykor Jézus és a tanítványok is tették. Mód volt arra is, hogy megnézzük azt az első századi halászhajót, amelyet évekig tartó helyreállítás után kiállítottak a Genezáreti tó partján – ehhez hasonlóba szállt Jézus, oly sokszor – mikor átment a túlsó partra.

A Megváltó jeruzsálemi útján pedig a Szentírásból jól ismert helyekre vezetett tovább az út, az Olajfák hegyére, a Getsemáné kertbe, az utolsó vacsora termébe, a Golgotára, de láthatók a Bethesda tavának ásatásai, ahol Jézus meggyógyította a 38 éve beteg embert és még lehetne sorolni a találkozásokkal azokkal a helyekkel, ahol Jézus gyógyított, tanított, azt az utat, amelyet végigjárt. A Földközi-tenger partján pedig hány és hány eseményt idéztünk fel az Apostolok Cselekedeteiről írott könyvből, Liddából, Toppéból, Cezáreából. Természetesen nem maradtak ki az ószövetségi helyek, Gedeon forrása, a barlang, ahol Dávid Saul elől elrejtőzött, a qumráni esszénus közösség, azaz Keresztelő János közössége, a holt-tengeri tekercsek megtekintése a jeruzsálemi Izrael-Múzeumban, Dávid király sírja és még hosszan lehetne sorolni a helyeket.

Mindenek fölött azonban az a lelki gazdagság lesz felejthetetlen, amelyet csakis a Bibliával a kezünkben élhettünk át, időről időre. Így lehet az, hogy nem csupán tények és adatok halmaza a sok helyszín, hanem a Lélek által közösségre jutás Jézussal és egymással is.

Ez a szentföldi zarándokút igazi ajándéka. Nekünk hívó szóként hangzott most az előttetek megy Galileába üzenet és mi követtük őt.

Baracska Péter
presbiter

Ökumenikus zarándokutak a Szentföldre

Hívjuk és várjuk a Biblia történelmi helyeit megismerni vágyókat zarándokútjainkra:

- **„Damaskuszi út”** – ahol Saulusból Paulus lett – Szíria, Jordánia, Libanon 9 nap április 26-tól. 280 000 Ft (jelentkezés február 28-ig).
- **„Jézus nyomában”** – Izrael – körutazás a Szentföldön – 8 nap áprilisban és novemberben. 220 000 Ft.
- **„Bibliai helyek Egyiptomban”** – keresztények a fáraók földjén – körutazás szeptemberben, 11 nap. 315 000 Ft.

Az utak szakértő magyar nyelvű lelkész vezetéssel minden költséget tartalmaznak.

Pontos tájékoztatás:

Ökumenikus Tanulmányi Központ, 1114 Bp., Bocskai út 15., III. 3.
Tel/fax: 466-479, 06-70-508-7624.

A szerkesztőség postaládája

*Tisztelt Presbiteri Szövetség!
Kedves Testvérek!*

A Szövetség lapjának, a „Presbiter” c. újságnak a 2004. szeptember-októberi számában közzétett felhívásnak és programjavaslatnak elfogadásával, a családokért szervezett Országos Presbiteri Imanapot gyülekezetünk presbitériuma egy héttel korábban, 2004. november 7-én tartotta meg.

A megadott Igéket vezérfonalként tartva, az azokhoz adott iránymutatások alapján élénk és tartalmas beszélgetés alakult ki, gyakorlati esetek és lépések megfogalmazására került sor.

Önkritikus és kritikus vélemények hangzottak el, hogy mi a jó és mi a nem megfelelő gyülekezetünk és tágabban egyházunk életében, gyakorlatában.

A megfogalmazott véleményekből röviden, a teljesség igénye nélkül:

- *A családokat, különösen az ifjúságot érő erőteljes káros hatások némi ellensúlyozását szolgálná egy olyan rövid, tömör nevelő hatású kiadvány, amely könnyen hordható, magánál tartható, mint pl. a cserkészek részére volt a „Velem járó” című kis könyvecske. Segítséget adhat a szülők részére hasonló tartalmú, terjedelmesebb kiadvány a gyermekek vállalására, hitre, erkölcsre nevelő tanácsaival.*

- *A gyülekezetek, a bennük kialakult légkör kevésbé családbarát. Hogyan tudhatunk, és milyen mértékben kell tudnunk egymás problémáiról, gondjairól?*

- *A gyülekezetek egymással való kapcsolata, egymásra hatása nem csak a határon kívül, hanem belül is gyümölcsözőbbek lehetnének. Gyülekezetünkben kedvező tapasztalatokat eredményezett a több éve megrendezésre kerülő nyári többgenerációs tábor, a templomkerti találkozások, beszélgetések, a rendszeres kiscsoportos foglalkozások a családok és a közösség egymásra találásának, együttélésének erősítésére. Tudjuk, hogy hasonló kezdeményezések más gyülekezeteknél is vannak. A jó példákat népszerűsíteni kellene nem csak egyházi, hanem erre fogékony, fogadóképes világi lapokban is.*

- *Az egyház vezetése fogalmazzon meg megoldási javaslatokat a társadalom részére elsősorban világi nyelven. A templomokban, gyülekezeti közösségi helyeken, rendezvényeken ne csak lelkészek részéről,*

hanem hiteles életű, hívő világi személyek, szakemberek részéről hangozzanak el előadások, beszédek, bizonyosságtételek.

E vélemények közlésével a presbitériumunknak az a célja, hogy ha van használható gondolatunk, vagy újabb gondolatok megfogalmazását segítő véleményünk, akkor ne maradjon rejtve, és ki akartuk fejezni a Szövetség megfogalmazott törekvésével való azonosulásunkat. A beszélgetést követően a presbitérium mindezekért imaközösségben hálával és bűnbánattal fordult az Egyház Urához, kérve a Szentlélek Isten megerősítését és áldását.

Debrecen, 2004. november 14-én

Tisztelettel és testvéri üdvözléssel:

Szabó István

gondnok

Bilincs

Valami fáj: a bűneink
bilincset raktak ránk megint,
s kenyéren, vízen tartanak.
Sötétben élünk, mint a rab.

Füle Lajos

PRESBITER

a Magyar Református Presbitéri Szövetség hivatalos időszaki kiadványa. Megjelenik ez évben hat alkalommal. A szerkesztőbizottság tagjai: Dr. Ritoók Zsigmond, Hegyi-Füstös István, Dr. Papp Vilmos, Dr. Cseh Lajos, Kövespataki László, Mikó László, Mucsai András, Pintér Mihály, dr. Viczián Miklós. Felelős szerkesztő és képszerkesztő: Dr. Békefy Lajos. Felelős kiadó: D. h. c. Szabó Dániel. Tördelés: Heckmann Tamás. Szerkesztőség: Magyar Református Presbitéri Szövetség Irodája, 1092 Bp., Ráday u. 28. Tel./fax: 476-3211. E-mail címünk: presbiteri.szov@freemail.hu. A lap a fenti címen írásban vagy telefonon is megrendelhető. Az egyéni előfizetési díj belföldre évi 1000 Ft, külföldre (a velünk határos országokba) 2500 Ft, Európába 20 EUR, a tengerentúl más országaiba 30 \$. Az előfizetési díj csekken fizethető: „Magyar Református Presbitéri Szövetség 11705008-20416641”, Budapest; személyesen is befizethető Szövetségünk Irodájában. Lapunk fenntartását szolgáló adományait is köszönettel fogadjuk a Kárpát-medence református gyülekezetei és presbitériumai nevében! Készült a Százszorszép Kft. nyomdájában. Felelős vezető: Vas Ágota. Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza!

Szövetségünk honlapjának címe:

<http://presbiter.parokia.hu>

A megjelent cikkek nem feltétlenül egyeznek meg a szerkesztőbizottság véleményével!

Egy példány ára: 180 Ft

MAGYAR PRESBITER

AZ ORSZAGOS REFORMATUS PRESBITERI SZOVETSÉG LAPJA

Szerkesztőség:
Budapest, VII. Vilma királyné-út 5.
Telefon: 134-443
Kiadóhivatal: Harmat-út 27.
Megjelenik évente ötször.

Főszerkesztő:
DR. RAVASZ LÁSZLÓ.
Felelős szerkesztő:
SZABÓ IMRE
Főmunkatárs:
DR. CSIKESZSÁNDOR

A Magyar Presbiter az Országos presbitériumok és az ORFPA tagjái feljében jár.
Kérjük a presbitériumokat, hogy adjanak tagdíjat, amely évi 1 P. mulhatatlansul küldjék be. Akiknek saját címére megy a lap, azoknál 1,20 P. beklüldését kérjük.

Miről írt lapelődünk 58 évvel ezelőtt?

(Személyenyek a Magyar Presbiter 1947. évi január havi számából)

1947 januárjában: az új esztendő kezdetén jelent meg Szabó Imre esperes igemagyarázata, újévi elmélkedése „A szív ellágyulása és meglágyulása” címmel. A szerző Isten Igéje alapján közölt néhány – ma is aktuális – gondolatot.

„Mivel a te szíved meglágyult, és magadat megaláztad az Isten előtt, mikor hallád az Ő beszédeit e hely ellen és az ő lakosai ellen; mivel magadat megaláztad előttem, és ruháidat megszagattad és sirtál előttem, én is meghallgatlak, ezt mondja az Úr”. (2Krón 34,27.)

A fenti igeszakasz Jósias király uralkodásának egyik fontos epizódjáról szól. Az uralkodó Hulda próféta asszony által kap üzenetet Istentől. Az isteni üzenet – amely egyszersmind intés és vigasztalás is – az Úr megbocsátó kegyelmét hirdeti.

A történet előzménye pedig ez: amikor a papok megtalálják a régen „elveszett vagy elrejtett” törvénykönyv tekerceit, a király olvasni kezdi azokat. Isten törvényei világítanak rá arra a tragikus tényre, hogy Jósias eddigi uralkodása, „politikája... istenellenes” volt! – De az Úr elleni lázadás: „istenellenesség” jellemezte „népe”: a zsidóság életét is, amely a bálványok kultuszára épült. Mivel a népbálványimádásával folyamatosan megcsorbította, elhomályosította az Egy, Örök és Igaz Isten dicsőségét, most méltán hangzik fel az Úr átok ítélete felettük! (2Krón 34,24-25.)

De az uralkodó már korábban: Isten törvényeinek olvasása közben – megrendül, átérezve nagy felelősségét, meglátva azt, hogy ő is tévúton járt. Ezért „sír az Úr előtt, megszagattja ruháit...” leborulva könyörögi bocsánatát maga és népe számára. (2Krón 34,19.)

Az őszivetségi szentíró ezt röviden így foglalja össze: Jósias király „szíve meglágyult...” (2Krón 34,27/a.)

Az uralkodó „egy utolsó kétségbeesett erőfeszítést tesz népe lelkének visszafordítására...” Arra, hogy Izrael népe térjen vissza a Felséges Istenhez, azaz: térjen meg!

Jósiasnak azonban tudnia és tapasztalnia kell azt, hogy „a visszafordulás” – a sok bűn elkövetése után! – nem történhet meg másképpen, csak az emberi „szív meglágyulása...”, a lélek megalázkodása útján. A hatalmas uralkodónak is „meg kell alázkodnia” Isten előtt, mégpedig „a bánat könnyeinek megmutatásával”. Eddigi „istenellenes” uralmát „istenfélelemmel teljes” kormányzására kell megváltoztatnia. Ez pedig csak „szívének meglágyulása” által lehetséges. El kell ismernie, hogy Isten még neki is Király!

Számunkra: ma élő emberek számára is elengedhetetlenül fontos lenne ez a fajta teljes meghódolás és bűnvallás a mi Urunk előtt: szívünk valóságos és teljes „meglágyulása”. Ez még „a jól megfogalmazott hitvallás elmondásánál” is fontosabb, szükségesebb lenne! „Meglágyult szívvel” kellene végre megállnunk Isten előtt, kérve súlyos bűneink bocsánatát!

Vizsgáljuk meg ezért: mi jellemzi az Úr előtt összetörő „meglágyult szívét”? Először is az, hogy nem azonos az „ellágyult szívvel”! Hiszen „távol van” tőle „minden érzélgősség”. Mert „két külön világot” jelent a „szív ellágyulása”, illetve „meglágyulása”. Az „ellágyult szív” az üres és felszínes szentimentalizmus jellemzi, amely „mindig meghamisítja az Isten és az ember között” fennálló „viszonyt”. A „meglágyult szív” tehát – a szónak bibliai értelmében – nem lehet soha „ellágyult szív”!

Sőt! Az „ellágyult szív” nagyon is „kemény szív”, amely „önmaga ellen” is fordulhat! – talán észrevétlenül.

Azonban Isten kegyelme, irgalma is „kemény” ilyenkor, mert meg kell törnie, „meg kell lágyítania... a gőgös, önelégült emberi szívét”.

Az ember „kemény szíve” folytonosan lázad „a Szent Lélek ellen” is, ezért követ el folyamatosan nagy „bűnt”, bűnöket! Sőt, még Krisztustól is távol tart, még akkor is, ha az ember Krisztusért rajong... Csak a megalázott, ...meglágyult szív... nyílik fel Isten Igéje előtt, és fogadja be, fogadja el újból az Úr akaratát: az Ő tetteit.

Ezért Urunk csak a „meglágyult szívét” hajlandó, tudja... kezébe venni és formálni. A „meglágyult szív” lehet csak „formálható anyaggá Isten kezében”, az „ellágyult szív” azonban sohasem! Ma él, „ellágyult szívű” magyar testvéreim!

„Mikor is leszünk” végre „meglágyult szívű” gyermekei és szolgálói a mi Urunknak?

- Ma is vegyük végre tudomásul: „...csak ha Krisztus keresztye meglágyított” mindannyiunkat! Áldott Újesztendőt!

Pintér Mihály
(Ráday-gyűjtemény)

Meghívó

a Magyar Református Presbiteri Szövetség évi rendes közgyűlésére, amelyet

2005. április 2-án

tart a Dunamelléki Egyházkerület székházának dísztermében (Budapest IX., Ráday utca 28., II. em.)

A közgyűlés javasolt napirendje

9.00-10.00	Érkezés, a küldöttek regisztrációja.
10.00-10.40	Megnyitó áhítat. <i>Dr. Fekete Károly</i> , a Debreceni Hittudományi Egyetem rektora.
10.40-10.50	Elnöki megnyitó. <i>Dr. Ritoók Pál</i> ügyvezető elnök.
10.50-11.05	Társ szervezetek köszöntése.
11.05-11.30	Tájékoztató a Debreceni Hittudományi Egyetem munkájáról. <i>Dr. Fazakas Sándor</i> egyetemi tanár
11.30-11.45	Szóbeli kiegészítés az elnökség beszámolójához. <i>Dr. h. c. Szabó Dániel</i> elnök (az írásos beszámoló megjelent a Presbiter 2005. évi 1. számában).
11.45-12.00	A Számvizsgáló Bizottság beszámolója, a 2004. évi zárószámadás és egyszerűsített beszámoló. <i>Bittó Zoltán</i> , a Számvizsgáló Bizottság elnöke. (A zárószámadás fő számai a Presbiter 2005. évi 1. számában olvashatók.)
12.00-12.10	A Szövetség 2005. évi költségvetése. <i>Dr. Ritoók Pál</i> ügyvezető elnök. (A költségvetés fő számai a Presbiter 2005. évi 1. számában található.)
12.10-12.25	Zenei szolgálat.
12.25-12.35	Előterjesztés alapszabály-módosításról. <i>Dr. Kovács Ákos</i> jogtanácsos. (A módosítás lényege olvasható a Presbiter 2005. évi 1. számában, az elnökség beszámolójában.)

12.35-12.50	Beszámoló a Presbiter c. lap 2004. évi munkájáról. <i>Dr. Békefy Lajos</i> felelős szerkesztő. (A részletes beszámoló a Presbiter 2005. évi 1. számában olvasható.)
12.50-13.00	A szavazatszámoló bizottság megválasztása és jelölés tisztségekre. A jelöltek bemutatása. <i>Dr. Ritoók Pál</i> ügyvezető elnök. (A jelöltek bemutatása írásban is olvasható majd a közgyűlés előterében.)
13.00-14.00	Szavazás tisztségekről, majd ebédszünet.
14.00-14.05	A szavazás eredményének kihirdetése. A szavazatszedő bizottság elnöke.
14.05-14.15	A Szövetség 2005. évi munkaterve. <i>Dr. Ritoók Pál</i> ügyvezető elnök.
14.15-15.25	Hozzászólások valamennyi napirendi ponthoz.
15.25-15.35	Válaszadás.
15.35-15.45	Határozathozatal. (A határozati javaslatokat a küldöttek a személyükre szóló meghívóval megkapják.)
15.45-15.55	Elnöki zárzó. <i>Dr. h. c. Szabó Dániel</i> elnök
15.55-16.00	Imádság és Himnusz

* * *

A közgyűlésre a küldötteket a határozatképesség érdekében is, de minden kedves érdeklődőt a közös dolgaink megbeszélésére szeretettel várunk! Várjuk javaslataikat, bírálatukat, észrevételeiket.

A Dunamelléki Egyházkerület

25. presbiteri konferenciájának programja

A konferencia helyszíne: Monor, Nagytemplomi Egyházközség

A konferencia időpontja: 2005. március 19., szombat

A konferencia programja

9.00-10.00	Érkezés, regisztráció	11.30-12.00	A presbiter a családban. <i>Dr. Nagy Sándor</i> egyházkerületi főgondnok
10.00-10.05	Lelkipásztori köszöntő (<i>Schaller Tamás</i> lelkipásztor)	12.00-12.05	Közös ének
10.05-10.40	Megnyitó áhítat (Énekekkel és imádsággal) <i>dr. Szabó István</i> , az egyházkerület püspöke	12.05-12.25	Tudnivalók a presbiterválasztásról. <i>Dr. Ritoók Pál</i> ügyvezető elnök
10.40-10.50	A Presbiteri Szövetség köszöntése. <i>Dr. Ritoók Pál</i> ügyvezető elnök	12.25-12.45	A Monor Nagytemplomi Egyházközség bemutatása. <i>Schaller Tamás</i> lelkipásztor
10.50-11.20	A presbiter a gyülekezetben. <i>Varga László</i> egyházkerületi lelkészi főjegyző.	12.45-13.30	Ebédszünet
11.20-11.30	A gyülekezet tagjainak szolgálata	13.30-14.45	Csoportos beszélgetés
		15.00-16.00	Istentisztelet úrvacsoraosztással. Igét hirdet <i>Komlósi Péter</i> délpesti esperes. Ágenda: <i>Schaller Tamás</i> lelkipásztor.

Minden kedves presbiterársunkat és a gyülekezetek minden érdeklődő tagját szeretettel várjuk.

Akik ebédet igényelnek, igényüket jelentsék be a Magyar Református Presbiteri Szövetségbe (Budapest IX., Ráday utca 28., vagy telefonon: 061-476-32-11, vagy e-mailen: presbiteri.szov@freemail.hu).

Tekintettel arra, hogy a március 19. kivételesen munkanap, kérjük kedves testvéreinket, hogy ha lehetséges, tegyék magukat szabaddá erre a napra.

Külön szeretettel várjuk azokat, akiket a gyülekezet várhatólag presbiternek kíván jelölni.